

and methodical materials for the implementation of defined methodological approaches, have been specified.

Key words: *methodological approaches, masters of medicine, higher medical education, synergistic, axiological, activity, subject-subject approaches, professional training, pedagogical activity.*

UDK 378.14

Fedir Zagura

Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture

ORCID ID 0000-0002-5889-4399

DOI 10.24139/2312-5993/2022.06/283-290

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PHYSICAL TRAINING TEACHERS: PRINCIPLE OF FLEXIBILITY

The article is devoted to highlighting the results of the analysis of the principle of flexibility application in the professional development of physical training teachers of modern universities. The aim of the study is defined as following: to present the results of the analysis of scientific and pedagogical literature, which highlights various aspects of the research problem. In our research we used methods of theoretical analysis and synthesis of scientific and pedagogical literature, generalization and systematization of knowledge presented in the publications of domestic researchers. The essence of the principle of flexibility is defined, as well as the possibilities of its use in the professional development of physical training teachers are characterized. A conclusion was made about the expediency of using the principle of flexibility in the context of diversifying the educational trajectory of scientific and pedagogical employees; forming the content of professional development programs; application of various forms, methods, and models of professional development of physical training teachers.

Key words: *teacher of physical training; institution of higher education; principles of professional development; principle of flexibility; content of professional development; diversification of forms and methods of professional development; structuring of professional development programs; change of educational trajectory.*

Introduction. The problem of teachers' professional development at different levels of the education system attracts the attention of scientists working in different fields of scientific knowledge. At the beginning of the 21st century, in the context of higher education globalization, the issues of ensuring the quality of education, training a competitive specialist, ready for the challenges of the modern professional environment, are becoming topical. The continuous professional development of higher education institutions' faculty is of a particular significance as far as the effectiveness of their activity directly influences the ensuring of higher education quality.

Analysis of relevant research. As evidenced by the results of the analysis of scientific and pedagogical literature, various aspects of professional development of scientific and pedagogical employees are highlighted in literature. In particular, we determine the professional

development of physical training teachers, whose main task is defined as follows: the formation of a healthy lifestyle culture, ensuring the motor activity of students, and the organization of sports, health and recreational activities in the academic environment of a higher education institution. The issues that are updated by Ukrainian and foreign scientists in their studios include the following: the regulatory framework for university faculty' professional development (Бирка, 2014; Ланська, 2018), content of professional development programs (Мукан, 2011; Коломієць, 2021), forms, methods and models of professional development (Мукан, 2011; Чередник, 2015), advantages and disadvantages of using information and communication technologies in the professional development of scientific and pedagogical employees (Мар'єнко, 2021), etc. However, we believe that the organization and implementation of professional development programs for physical training teachers should be based on a scientific approach that requires research into theories, concepts, approaches, and principles. As evidenced by the results of the analysis of scientific and pedagogical literature, researchers single out various principles of professional development of teachers at modern universities.

Aim of the study. Among the variety of principles, the principle of flexibility deserves analysis, which we single out as one of the important principles of professional development of physical training teachers, and we formulate the coverage of the results of the performed analysis as the aim of our article.

Research methods. To carry out the research, the methods of analysis and synthesis of knowledge highlighted in the scientific and pedagogical literature on the research problem, their generalization and systematization were used.

Results. We attach great importance to the construction of a holistic system of professional development, which makes it impossible to duplicate the content of professional development programs, which can serve as a demotivating factor. In accordance with the principle of flexibility, the system of professional development of physical training teachers of classical and technical universities should provide for the use of a variety of tools, different forms, methods, and models of professional development, which allows a scientific and pedagogical employee to choose for him- or herself those that are most convenient and receptive. Here it is appropriate to reflect the work of Ukrainian researcher who emphasizes that "in contrast to the motives that carry an energy charge and cause the general activeness of

activities in professional training, it is the goals that ensure the conscious orientation of the individual to a certain subject content and the necessary transformations of pedagogical activity. Motives activate a person's activity, encourage him to take actions, and the scenario of activity, which is presented in the person himself, is reflected in the form of several goals" (Дубасенюк, 2018, p. 72).

We find confirmation of this thesis in the publication of domestic researchers. In particular, Alekseeva (Алексеева, 2021) claims that "modern didactics should argue for the content and procedural aspects of learning in their unity, which will contribute to the creation of a flexible system of obtaining education, accessible to everyone, which develops on the basis of formal and innovative knowledge, its transfer and control using information and pedagogical technologies that will provide the most comfortable solution to the pedagogical tasks" (p. 25). Dobryanskyi and Fedorov (Добранський, & Федоров, 2013), researching the features of continuous professional education, emphasize the feasibility of applying the principle of flexibility when using the potential of various forms of education: "... when it comes to forms of organization, it is necessary to be guided by the principle of flexibility of organizational forms of professional education (training), the implementation of which consists in development of full-time, extramural, distance learning, open education (learning), externship, etc." (p. 38).

The same views were expressed by Zyazyun (Зязюн, 2001): "for the free advancement of a person in the professional educational space, it is necessary to ensure maximum flexibility and variety of forms of education" (p. 19). Вурка (Бирка, 2014) singles out the need for "the development of multi-variant, multi-level, profile-diversified educational programs of postgraduate pedagogical education, taking into account the available professional experience and educational level of the employee, which provide him with the freedom to choose the place, terms, content and form of pedagogical education" (p. 72).

The principle of flexibility is also realized when physical training teachers choose programs not only for the purpose of forming their own professional and pedagogical skills, but also intend to change their specialization in the context of changes in the labor market. This is emphasized by Lanska (Ланська, 2018), who investigates the peculiarities of the formation of a system of continuous professional development of employees in Ukraine from the perspective of the economic development of society. The author emphasizes that "according to the principle of flexibility,

the learning process should be able to change its direction in changing conditions of activity and have certain reserves. This principle justifies the need for a mechanism of adjusting the components of the personnel training system, adapting the latter to changing circumstances” (Ланська, 2018, р. 55).

Investigating the peculiarities of managing the professional development of pedagogical employees, Martynets (Мартинець, 2016a) singles out the principles of democracy, equality, multisector, systemic analysis, continuity of andragogy, flexibility, integrity, adaptability. In particular, the author sees the principle of flexibility in “the ability of the plan to change its direction under changing conditions of activity and to have certain reserves; the principle justifies the existence of a mechanism for changing planned values, that is, their possible adjustment for adaptation in changing circumstances” (р. 80-81).

We attach no less importance to the practice of recognizing previously acquired knowledge, developed skills and abilities in the conditions of formal or informal education, re-enrolment of credits, etc. Thus, Baranivskiy (Баранівський, 2011) emphasizes that “in recent years in Europe and other developed countries of the world, the concept of prioritizing the mastery of instrumental methods of education, which prevails over the formation of highly specialized abilities of a specialist, is gaining wide popularity. The essence of this concept is the integration of various tasks of professional training so that the specialist is always ready to improve knowledge and skills, and new qualifications oriented to modern technologies and methods of work organization should be based on previously mastered ones” (р. 283). We support this thesis and note that it is not only a matter of recognizing previously acquired knowledge, skills, and abilities, which contributes to the formation of the content of professional development programs for physical training teachers, taking them into account when performing practical tasks, etc. We also mean the development of an algorithm that allows recognition of acquired knowledge in the format of informal education.

From an economic perspective, the researchers emphasize the need to apply the principle of flexibility in the process of stimulating and motivating employees for professional development: “The principle of flexibility and efficiency involves a timely review of the motivation system for professional development depending on changes in the internal and external environment...” (Швець, & Полиця, 2013, р. 41).

Therefore, in our opinion, the implementation of the principle of flexibility of the system of professional development of physical education

teachers of multi-disciplinary institutions of higher education is implemented with the help of:

- providing opportunities for changing the educational trajectory of scientific and pedagogical employees (offering various professional development programs and the possibility of transfer between them; avoiding duplication of the content of professional development programs; re-enrolment of credits and recognition of previously mastered knowledge, abilities and skills);

- structuring of professional development programs based on modules (a modular system or gradual recognition of the results of professional development motivates scientific and pedagogical employees, allows to master knowledge, form and develop skills and abilities, improve taking into account one's own interests and needs, evaluate partial results leading to the achievement of the final goals);

- diversification of forms, methods and models of professional development offered both by a multi-disciplinary institution of higher education and by external providers on the market of educational services (using the potential of the academic environment of the institution of higher education, as well as other institutions of higher education, educational and public organizations of national and international levels, sports federations, associations specializing in a certain type of sport).

Conclusions. The analysis of the scientific and pedagogical literature and the reflection of our own experience give grounds for forming a conclusion regarding the expediency of applying the principle of flexibility in the professional development of physical training teachers at a modern university. The prospects for further scientific research include the study of the principles of scientificity and integrability, openness and variability of physical training teachers' professional development.

REFERENCES

- Алексеева, С. В. (2021). Дидактика в умовах інформатизації освіти. *Академічні студії. Серія «Педагогіка», 1(4), 25-30* (Alekseeva, S. V. (2021). Didactics in the conditions of informatization of education. *Academic studios. Pedagogy series, 1 (4), 25-30*).
- Баранівський, В. Ф. (2011). Компетентність і фундаменталізація освіти як сучасні парадигми розвитку вищої освіти. *Вісник національного університету оборони України, 6(25), 282-284* (Baranovsky, V. F. (2011). Competence and fundamentalization of education as modern paradigms of higher education development. *Bulletin of the National University of Defense of Ukraine, 6 (25), 282-284*).
- Бирка, М. Ф. (2014). Розвиток концепції неперервної освіти в Україні. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 34,*

- 69-74 (Birka, M. F. (2014). Development of the concept of continuous education in Ukraine. *Pedagogy of formation of creative personality in higher and secondary schools*, 34, 69-74).
- Добрянський, І. А., & Федоров, О. В. (2013). Принципи забезпечення неперервності професійної освіти в регіоні. *Постметодика*, 5, 34-38 (Dobryansky, I. A., & Fedorov, O. V. (2013). Principles of ensuring the continuity of vocational education in the region. *Postmethodika*, 5, 34-38).
- Дубасенюк, О. А. (2018). Акмеологічні засади неперервної професійної підготовки майбутніх педагогів. У *Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія*. (с. 59-122). Київ: Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (Dubaseniuk, O. A. (2018). Acmeological foundations of continuous professional training of future teachers. In: *The theory and methodology of professional and pedagogical training of educational personnel: acmeological aspects: monograph*. (pp. 59-122). Kyiv: Publishing House of MP Drahomanov National Pedagogical University).
- Зязюн, І. А. (2001). Неперервна освіта як основа соціального поступу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 1, 15-23 (Ziazun, I. A. (2001). Continuous education as a basis for social progress. *Continuous vocational education: theory and practice*, 1, 15-23).
- Коломієць, Н. (2021). Особистісно-професійний розвиток педагога: поняття і зміст. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 4, 72-79 (Kolomiets, N. (2021). Personal and professional development of the teacher: concept and content. *Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University*, 4, 72-79).
- Ланська, С. П. (2018). Система безперервного професійного розвитку працівників: актуалізація та етапи формування в Україні. *Причорноморські економічні студії*, 36(2), 52-56 (Lanskaya, S.P. (2018). The system of continuous professional development of workers: actualization and stages of formation in Ukraine. *The Black Sea Economic Studies*, 36 (2), 52-56).
- Мар'єнко, М. В. (2021). Принципи, методи і підходи до формування хмаро орієнтованих систем відкритої науки у процесі навчання і професійного розвитку вчителів. *Фізико-математична освіта*, 1(27), 62-66 (Marienko, M. V. (2021). Principles, methods and approaches to the formation of cloud-oriented systems of open science in the process of teaching and professional development of teachers. *Physical and mathematical education*, 1 (27), 62-66).
- Мартинець, Л. А. (2016а). Методологічні підходи та принципи управління професійним розвитком учителів. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*, 26, 77-82 (Martynets, L. A. (2016a). Methodological approaches and principles of management of professional development of teachers. *Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogy*, 26, 77-82).
- Мукан, Н. В. (2011). *Професійний розвиток учителів загальноосвітніх шкіл у системах неперервної педагогічної освіти Великої Британії, Канади, США*. (Дисертація д-ра пед. наук: спеціальність 13.00.00 Теорія і методика професійної освіти). Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Mukan, N. V. (2011). *Professional development of teachers of secondary schools in systems of continuous pedagogical education of Great Britain, Canada, USA*. (Dissertation Dr. Ped.: Specialty 13.00.00 Theory and

Methodology of Vocational Education). Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv).

- Чередник, С. А. (2015). Роль фізичного виховання у формуванні здорового способу життя. *Проблеми та методи підготовки висококваліфікованих фахівців: виклик часу: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції педагогічних і науково-педагогічних працівників, науковців та молодих учених.* (с. 317-322). Ніжин: Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний коледж» (Cherednik, S. A. (2015). The role of physical education in the formation of a healthy lifestyle. *Problems and methods of training of highly qualified specialists: challenge of time: materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Pedagogical and Scientific-Pedagogical Workers, Scientists and Young Scientists.* (pp. 317-322). Nizhyn: A separate unit of the National University of Bioresources and Environmental Management of Ukraine "Nizhyn Agrotechnical College").
- Швець, І. Б., & Полиця, А. О. (2013). Створення системи мотивації професійного розвитку персоналу підприємств. *Вісник Одеського національного університету. Економіка, 18, 39-43* (Shvets, I. B., & Polytsa, A. A. (2013). Creation of a system of motivation of professional development of enterprise personnel. *Bulletin of the Odessa National University. Economics, 18, 39-43*).

АНОТАЦІЯ

Загугра Федір. Професійний розвиток викладачів фізичного виховання: принцип гнучкості.

Стаття присвячена висвітленню результатів аналізу застосування принципу гнучкості у професійному розвитку викладачів фізичного виховання сучасних закладів вищої освіти.

Мета дослідження. Серед різноманіття принципів заслуговує аналізу принцип гнучкості, який ми виділяємо як один із важливих принципів професійного розвитку викладачів фізичного виховання, а висвітлення результатів проведеного аналізу формулюємо як мету нашої статті.

Методи дослідження. Для проведення дослідження використано методи аналізу та узагальнення знань, висвітлених у науково-педагогічній літературі з проблеми дослідження, їх узагальнення та систематизації.

Серед питань, які актуалізують у своїх студіях українські та зарубіжні науковці, є нормативна база професійного розвитку викладачів університету, зміст програм професійного розвитку, форми, методи та моделі професійного розвитку, переваги та недоліки використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійному розвитку науково-педагогічних працівників тощо.

Результати. Доведено, що реалізація принципу гнучкості системи професійного розвитку викладачів фізичного виховання закладів вищої освіти реалізується за допомогою: забезпечення можливостей для зміни освітньої траєкторії науково-педагогічних працівників (пропонування різноманітних програм професійного розвитку та можливість переходу між ними; уникнення дублювання змісту програм професійного розвитку; перезарахування кредитів та визнання раніше засвоєних знань, умінь, і навичок); структурування програм професійного розвитку за модулями (модульна система або поступове визнання результатів професійного розвитку мотивує науково-педагогічних працівників, дозволяє оволодівати знаннями, формувати та розвивати вміння і навички, вдосконалюватись з урахуванням власних інтересів і потреб,

оцінювати часткові результати, що ведуть до досягнення кінцевих цілей); урізноманітнення форм, методів і моделей професійного розвитку, які пропонуються як багатогалузевими закладами вищої освіти, так і зовнішніми провайдерами на ринку освітніх послуг (використання потенціалу академічного середовища закладу вищої освіти, а також інших закладів вищої освіти, освітніх та громадських організацій національного та міжнародного рівнів, спортивних федерацій, асоціацій, що спеціалізуються на певному виді спорту).

Висновки. Зроблено висновки про доцільність застосування принципу гнучкості у професійному розвитку викладачів фізичного виховання. Перспективами подальших наукових розвідок є дослідження принципів науковості та інтегративності, відкритості та варіативності професійного розвитку викладачів фізичного виховання.

Ключові слова: викладач фізичного виховання; заклад вищої освіти; принципи професійного розвитку; принцип гнучкості; зміст професійного розвитку; диверсифікація форм і методів професійного розвитку; структурування програм професійного розвитку; зміна освітньої траєкторії.

УДК 378.14

Інна Прокоп

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ORCID ID 0000-0003-2409-4892

DOI 10.24139/2312-5993/2022.06/290-299

ДИДАКТИЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ТА ЗАСОБИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

У статті розглянуто проблему формування дидактичної культури майбутніх учителів початкової школи. Розглянуто її як похідну педагогічної культури. Подана характеристика складових педагогічної культури, таких як: дидактична етична, естетична, інформаційна, загальна, комунікативна. Показано взаємозв'язок між ними. Але визначальна роль належить дидактичній культурі, яку розглядають «як інтегральну якість особистості, представлену єдністю мотиваційно-ціннісного, інноваційно-технологічного, особистісно-творчого компонентів, що забезпечують у своїй взаємодії продуктивну дидактичну діяльність і творчу самореалізацію викладача». Визначено складові дидактичної культури: дидактичні уміння, дидактичне середовище, дидактичні здібності. Розглянуто особливості окремих дидактичних умінь: конструктивних, комунікативних, гностичних. Однак цілісна структура дидактичних умінь у контексті дидактичної культури розглянута ще недостатньо і заслуговує уваги дослідників. Визначено, що однією з умов розвитку дидактичної культури є створення „інноваційно-дидактичного середовища”. Показана його роль такого середовища в розвитку дидактичної культури майбутніх учителів початкової школи. Значна увага приділена одній з складових дидактичної культури – дидактичними здібностями, під якими розуміють здатність передавати знання учням за рахунок умінь передачі знань в зрозумілій і доступній формі. Знання основ дидактики є запорукою сформованості дидактичної культури вчителя початкової школи.

Ключові слова: майбутній вчитель початкової школи, педагогічна культура, дидактична культурка, дидактичне середовище, дидактичними здібностями, професійна компетентність.